

Ikastetxe hauetan etsaminik gabe ebaluatzen dute

Azterketa eta noten eskema tradizionala alboratu eta ikasleen garapen osoa aintzat duen ebaluazio hezigarria lantzen dute gero eta ikastetxe gehiagotan. Euren esperientzia kontatzeko eskatu diegu horietako lauri: Langile ikastetxe publikoa, San Bizente ikastola, Arrankudiagako eskola txikia eta Geroa eskola librea.

Mikel Garcia Idiakez

@mikelgi

ARGAZKIA: DANI BLANCO

Langilen, "lan tratuak"

Haur eta Lehen Hezkuntzako 727 ikasle ditu Hernaniko Langile ikastetxe publikoak, laster 50 urte beteko ditu eta sorreratik bertatik ikaslearen garapen prozesuan oinarritu dute ebaluazioa. "Garapena bere osotasunean hartzeak eskatzen du edukiez gain jarrera, harremanak, sormena, zailtasunei aurre egiteko gaitasuna... ere kontuan hartzea", azaldu digute Ixabel Arin zuzendariak eta Ana Quevedo ikasketa buruak. Ebaluazioa ez da une jakin bateko neurketa, jarraitua baizik, bakoitzaren prozesua egunerokoa doaz baloratzen, ikasle bakoitzaren abiapuntua eta egoera ezberdinak direla aintzat hartuz: nola ari da ikaslea taldean eta bakarka? Zein material erabili du eta zein proposamen egin? Saiatu al da? Ze lan ohitura eta interes ditu? Nolako harremanak ditu helduekin eta berdinekin? Zein ardura? Zenbaterainoko autonomia?... Behaketaren bidez itemak betetzen eta oharrak hartzen doa irakaslea, eta ondoren irakasle taldea bilduko da, denon ikuspegia biltzeko.

Unitateka edo gaika egiten dute lan, hiru galdera abiapuntu: Zer dakigu (aurretik)? Zer jakin nahi dugu? Zer lortu dugu (gaia landu ondoren)? "Lan tratuak" egiten dituzte gai bakoitzaren hasieran: alegia, zer landuko duten eta zein helbururekin, ikasleak jakin dezan zer den amaieran lortu beharrekoa. Bukae-ran beti dago produkzio bat: izan dai-teke beste ikasleei landutakoa azaltzea,

edo gurasoei, edo idatzizko lan bat... eta "gakoa da azken produkzio hori ikasleek ez dutela bizi kontrol gisa, landutako guztiari amaiera bat emateko modu gisa baizik". Produkzio horrek bigarren parte inportantea dauka: ezer ez da perfektua, eta gaztearekin batera landuko du irakasleak nola hobetu eta osatu egingakoa. "Asmoa da ikasleak lorpen sentazioa izatea eta bakoitzak bere mailan egitea aurrera. Ezinean dabilzan ikasle batzuek nahi dute gainerako guztien pare aritu, nabarmendu gabe, eta hori ere landu beharreko prozesua da, gure laguntza beharko dutelako, baina laguntza beti da bera ondo sentitzeko eta besteen aurrean arrakastatsu agertzeko. Denek iritsi behar dute amaierara: denek egingo dute errezeta, ipuina edo dena delakoa, bakoitzak bere prozesuaren arabera". Azpimarra ikaslearen trebezietan jartzen dute, motibagarriagoa delako, eta zailtasunak dauden arloetan, zailtasun gisa planteatu ordez, elkarrekin ikusten dute aurrera nola egin. "Dena den, frustrazioa ere landu behar da: denean ez gara onak eta konturatu behar gara, hutsune horiek lantzeko".

Horri guztiari gehitzen zaizkio autoebaluazioa eta koebaluazioa (ikasleak ondokoa ebaluatzen du) eta "irakasleok ere ebaluatzen dugu gure burua". Ikasle eta familiekin ez dute notarik jasotzen, edukiez gain hasieran aipaturiko arlo ugariak barne hartzen dituen ebaluazio globala baizik. Familiaren iritzia gehituta osatuko da balorazioa eta ikaslearen beharren arabera jarriko dituzte indarrak autonomia arloan, harremanetan, matematiketan...

Kanpo ebaluazioez galdetuta, ikasleek izan ditzaketen beldurrak kentzen dizkietela esan digute, "baina ez diegu garrantzirik ematen eta argi daukagu ez dutela gure jarduna baldintzatuko, azterketa hauek ez baitiote eguneroko dinamikari erantzuten".

San Bizenten, 1, 2 eta 3 aldagaiak

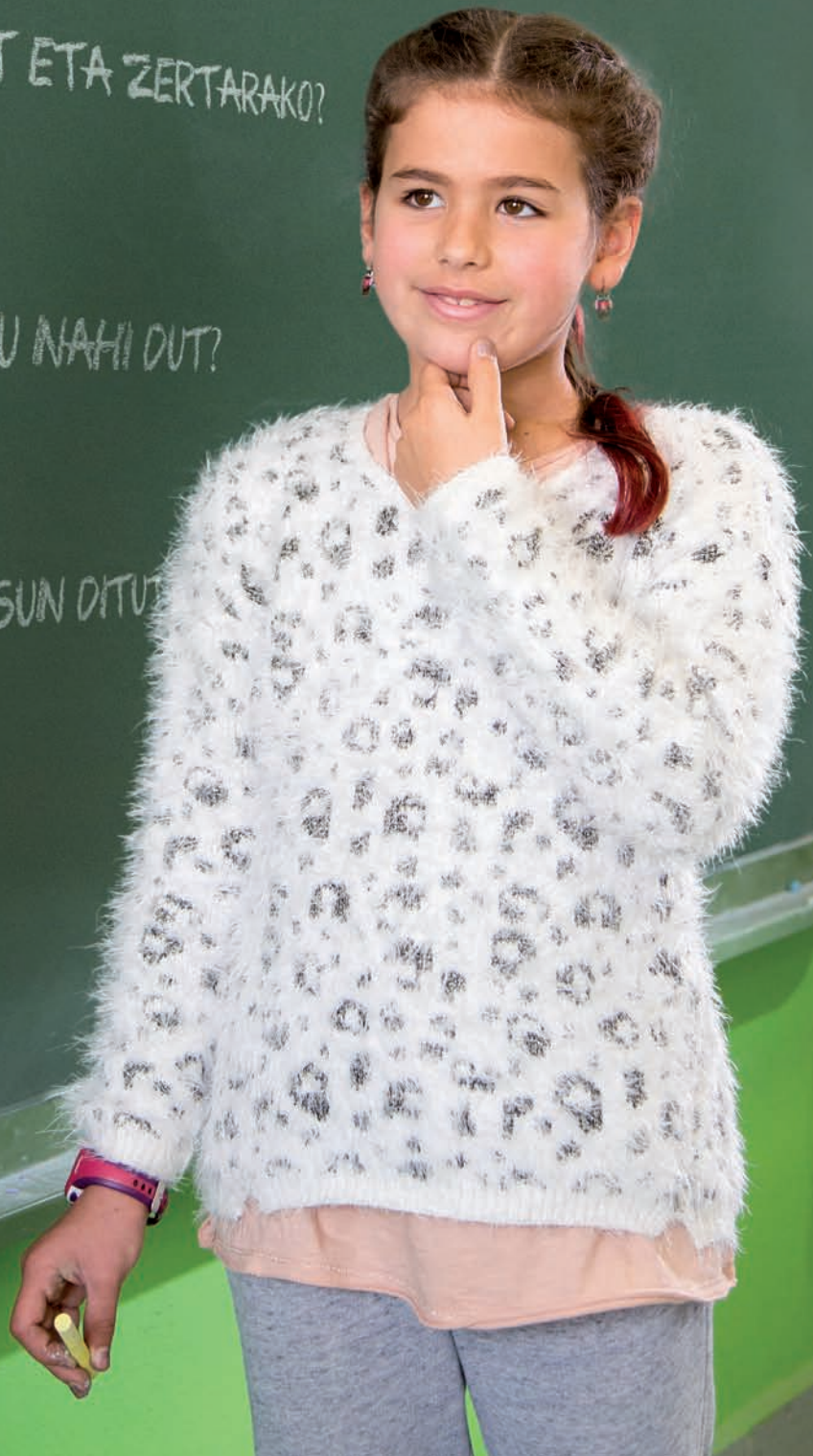
Oiongo San Bizente ikastolan, duela bost urte hasi ziren Lehen Hezkuntzan ebaluazio hezigarria aplikatzen, Gema Berzal zuzendariak azaldu digunez: "Bi hutsune nagusi antzeman genituen: batetik, ikasleek ez zuten ongi ulertzen ariketekin zehazki zer egin behar zuten eta zertarako, eta komunikazioa hobetzen lagundu digu eredu berriak, irizpideak finkatzen, ikasleak jakin dezaten momenturo zertan ari diren eta guk jakiteko zein unetan dauden. Bestetik, hezkuntza ildo estrategiko bat falta zitzaigun eta orain argi daukagu zer eta zertarako ari garen". Hilero diseinatzen dute irakasleek hilabete horretan egingo duten dinamika kooperatiboa, proiektua edota ekintza, eta protokolo bat jarraituz behatuko dituzte hilabete horretako ekintza, irakaslea bera, taldea eta ikasleak. Egunerokoa, dena da proba, ahoz, idatziz edo bestela, probak ez daudelako lotuta hiruhileko epe artifiziale-tara edo nota jartzeko beharretara, erritmoak eskatzen duenera baizik: "Ebidentziak jasotzen goaz, ikaslea non zegoen, zer bide egiten ari den eta orain non dagoen. Galdera eraginkorrak egitea da gakoa: Ados al zaude ondokoak esandakoarekin? Zer proposamen berri egingo zenizkioke? Zertarako balio dizu egiten ari zarenak?"

ZEIN IZANGO DA NIRE HURRENGO ERRONKA?

ZER IKASI DUT ETA ZERTARAKO?

ZER HOBETU NAHI DUT?

ZEIN GAITASUN DITU?

- » **IXABEL ARIN ETA ANA QUEVEDO, LANGILE:**
 “Gakoa da azken produkzio hori ikasleek ez dutela bizi kontrol gisa. Asmoa da ikasleak lorpen sentsazioa izatea eta bakoitzak bere mailan egitea aurrera”
-
- » **GEMA BERZAL, SAN BIZENTE:**
 “Ikasleak metakognizioa barneratzen du, alegia bere ikas-prozesuaren eta ezagutzaren kontzientzia hartzen du, uneoro daki nora begiratu”
-
- » **NEKANE OTSOA, ARRANKUDIAGA:**
 “Ikasleak izan duen ibilbidearen narrazioa bakarrik egiten badiezu gurasoei, oker interpreta dezakete, helburu orokorreko non dagoen islatzen ez badu”
-
- » **AINITZE BALEZIAGA, GEROA:**
 “Ikasleari esango diogunak pisua du; gaizki helaraziz gero, beldurak sor ditzakegu, norbere buruari jarriko dizkion mugak. Mezuak balio behar du aurrera egiteko; asmatuz gero, erronkari eutsiko dio ikasleak”
-

Nola dakizu ondo egiten ari zarela?... Eta erantzunetan trabatzen bada, korapiloa askatzen lagunduko diogu: Pauso hau eta hau eman al dituzu? Modu horretan, ikasleak metakognizioa barneratzen du, bere ikas-prozesuaren eta ezagutzaren kontzientzia hartzen du, momenturo daki nora begiratu”. Protokoloaren azken galderak berak ere ikasteko gogoe-ta lagungarria izan nahi du: Berriz egin beharko bazenu, zer aldatuko zenuke?

San Bizenten bi dira zutabe nagusiak: autonomia eta iritzi kritikoa. Oro har, gaitasunak ebaluatzen dituzte, baina nola bermatu eduki kontzeptualak ere barneratu dituztela? “Landu ahala: adibidez, energia motez ariko bagara, ‘ir-teera txartela’ atera eta lehenengo galdetuko dugu zer den energia, azalduko dugu eta denek ulertu dutela ziurtatuko dugu, oinarria edo kontzeptua ongi finkatu gabe ezingo dugulako aurrera egin. Nolabait, ebaluazio iraunkorra da, momentuan bertan egindakoa; ez da aurrerago aparteko probarik egiten eduki horretaz galdetzeko”.

Notei balioa kendu diete eta ondorioz ikasleek ez dute arreta horretan jartzen, baina hiru aldagai dituzte:

- 1, ebidentziak ikusita, ez du helburua lortu eta berarekin finkatuko da norabidea.
- 2, lortu du.
- 3, oso ondo lortu du.

“Ez da azken emaitza, prozesua da: 1etik 2ra joan behar dugu, 2tik 3ra, eta 3koari ere erronka gehigarria jarriko diogu, zenbakia ez delako helburu, aurrera segitzeko tresna baizik”.

Arrankudiagan, norbere garapenaren kontzientzia

Arrankudiagako eskola txikian, 2-12 urte bitarteko 114 ikasle ari dira eta eskola hauetako filosofiari jarraiki, talde guztietan adin ezberdineko haurrak daude nahastuta. Hamar-hamabost urte dira proiektuak egiten dutela lan, testu-libururik gabe eta aniztasunari erantzutea oinarri hartuta. Metodologia horren isla da ebaluazioa ere: “Baliabidea da, ikaslearekin zein planifikazio egingo dugun eta zertan lagundu dezakegun erakusten diguna: informazio horrek esango digu umea jakintza zein momentutan dagoen, zein interes dituen, erabiltzen dituen estrategiak zeintzuk diren, gaiari buruz zer dakien, zelan kudeatzen dituen aurrean dituen egoerak...”, dio Nekane Otsoa zuzendariak. Arlo akademikoa eta konpetentziak behatzeaz gain, “jakin nahi dugu ikaslea gustura ari al den eta horretarako testuingurua ezagutu behar dugu. Ezinbestekoa da, esaterako, ebaluatzea ikasleak zein jarrera eta egoera animiko duen, horrek asko baldintzatuko duelako bere ikas-prozesua”.

Ikastetxeek utzitako argazkiotan, ezker-eskuin: Hernaniko Langile, Oiongo San Bizente, Arrankudiagako eskola txikia eta Trokonizko Geroa. Ebaluazio on batek etiketak apurtzeko ere balio duela esan digute, ikasleari berari erakusten bazaio egin duen ibilbidea eta izan duen garapena.

Ez dute azterketarik, produkzioak egi-
ten dituzte ikasleek eta ibilbidea erregistra-
tzen doa irakaslea. Aldaketarik ikusi
badu, idatzita geratuko da, baita zein
testuingurutan eman den, zein arrazoi
egon daitezkeen horretarako; “eta arra-
zoia izan daiteke adibidez goiz ona/txa-
rra izan duela eskolara etorri aurretik”.
Ikuspegia osatzeko, gelako hezitzaile tal-
deak bilera du astero. Horrekin guztiare-
kin, ikaslearen ibilbidea zehazten duen
txostena egingo du irakasleak hiruhile-
ro. “Eta txostenaren bukaeran, nota ere
jartzen dugu: lehen ez genuen egiten,
baina konturatu ginen gaizkiulertuak
suertatzen zirela etxe batzuetan. Ika-
sleak egindako ibilbidearen eta aurrera-
penen narrazioa bakarrik egiten badiezu
gurasoei, oker interpreta dezakete, ibil-
bide propioa erreferente hartuta ongi ari
delako agian ikaslea, baina horrek ez du
zertan islatu helburu orokorreko non
dagoen”. Dena den, eurek indarra ika-
slearen ibilbide propioari ematen diotela
nabarmendu du Otsoak. “Sarri, hurrei
ere erakusten diegu jasotzen goazen in-
formazioa, txikiak direnetik jasotzen du-
gulako eta eboluzioaz jabetu daitezen,
prozesuan hain sartuta gaudenean maiz
ez garelako ibilbidea ikusteko kapaz, ba-
dirudi beti izan garela eta izango garela
oso onak edo oso trakettsak, eta etiketak
apurtzeko balio du: ‘Begira zer lortu du-
zun’, edo ‘zer hobetu dezakezula uste
duzu?’ galdetuko diogu”.

Ikasleek elkar ebaluatzea ere onu-
ragarria da: “Demagun, ikaskide batek
baino gehiagok eta behin baino gehia-
gotan esan dizutela ezin dutela zure ida-
tzia irakurri, ez dutelako letra ulertzen;
irakasleak letra hobetu behar duzula
esatea baino eraginkorragoa da, zure
testuak ikaskideek leitzea nahi baduzu

idazkera lantzeko beharra sentituko du-
zulako, zentzua ikusiko diozu helburu
horrekin Hobetzeko Tailerretan parte
hartzeari. Tailer hauetan ikasleak berak
ematen du izena nahi duen ekintzan, su-
matzen dituen zailtasunen arabera”.

Geroan, errespetua oinarri

Haur Hezkuntzatik Bigarren Hezkun-
tza bukatu arte, 2-16 urte arteko 100
ikasletik gora ditu Trokonizko Geroa
eskola libreak, Waldorf pedagogia abia-
puntu. “Ebaluatzeko, lehenengo urratsa
da haurra ongi ezagutzea, jakitea une
eta etapa bakoitzean non dagoen eta zer
behar duen, gogoia eta ikasteko grina
mantendu ditzan, eskolan eta eskolaz
kanpo”, kontatu digu Ainitze Balenziaga
irakasleak. Haurra ezagutzeko, abantaila
handia da irakasle berarekin aritzen
direla 6 urteetatik 12 bete arte.

“Eskolara iristen direnean eskua ema-
ten diegu eta hor jada bada zer irakurri,
zein aldarterekin etorri den jakiteko: go-
gor estutu ote didan eskua, edo ihes egin
dion diosalari, begiratu al nauen... Kla-
sea hasi eta gorpuzkera behatuko dut,
eta galdera botako dut, aurreko klasean
landutakoaz; eskua altxatu dutenen ara-
bera ikusten noa zeinek duen erantzut-
eko grina, zeinek ez duen hitz egiteko
gogorik edo ez duen landutakoa gogora-
tzen... eta ondoriozta dezaket nork bar-
neratu duen jorratutakoa, nortzuk ka-
tramilatatu diren bidean, edota nik neuk
nolako klasea eman nuen. Landutakoa
denon parte-hartzearen bidez ekarriko
dugu berriz klasera, eta barneratzea lor-
tu dugunean, ikaslea bera da koaderno
sortzen eta osatzen doana: hor ere bada
zer behatu, ea ilusioz ari den, ekinean...”.
Irakaslearen jarrera, jarduna eta klasea
baloratzea ere behaketaren parte da.

Ebaluaketa indibiduala, jarraitua,
egonkorra eta errespetuzkoa dute hel-
buru. “Ez notarik, ez azterketarik, ez
baita ebaluazio kuantitatiboa, kualitati-
boa baizik. Urte bukaeran egiten dugun
txostenean idatziko dugu hasieran nola
zegoen, zein dohain garatu dituen eta
zein oztopo eta erronka izan dituen, zer
lantzera animatzen dugun... Errealita-
tean oinarrituta, baina ikuspegi baiko-
rrekin, haurrari beti eman behar dio-
gulako ate bat aurrera jarraitzeko”. Eta
zailtasunak? “Haurrak matematiketan
arazoak baldin baditu ezin gara horre-
tan geratu, beste arlo batzuetan dituen
dohainak eta argiak ere goraipatu behar
dira. Aldi berean, matematiketan zein
ahalegin egin ditzakegun adierazi die-
zaiokegu, baina ardura eta errespetu
handiz, harentzat erreferente inportan-
tea garelako eta esaten diogunak pisua
duelako; gaizki helaraziz gero, beldu-
rrak sor ditzakegu, norbere buruari ja-
rriko dizkion mugak, jasotako juzguen
arabera. Mezuak balio behar du aurrera
egiteko, eta asmatuz gero, inor etiketatu
gabe, ongi hartuko du ikasleak, erron-
kari eutsi nahiko dio. Gainera, zailtasu-
nak baditu, tresnak emanda iritsiko da,
edo puntu jakin bateraino iritsiko da eta
primeran, eman dezakeena hori baldin
bada. Jakinda norberaren abiapuntua,
prozesua eta noraino eman dezakeen,
aurrera bakoitza norbere erronkekin!”.

Ebaluazioa erlatibizatzeaz ere aritu
gara. Azken finean, gaitasun jakin ba-
tzuk ebaluatzen ari zaizkie ikasleei, ez
pertsona bezala duten balioa, eta norbe-
re esku ere egongo da indarrak zertan
jarri. “Gure egitekoa da garapen proze-
su horretan bidelagun izatea, zubi-lana
egitea, eta gure begirada eta argibideak
baliagarri bazaizkio, zoragarri”.

Ezker-eskuin:
Alexander Barandiaran,
Lore Erriondo
eta Ane Ablanedo.

M.G.

“Kalifikatzen dugun unetik, gutxienekoa da gero zein ebaluazio egingo dugun”

Hezkuntza eragileek ebaluazio eredu berri baterako irizpideen dekalogoia adostea gustatuko litzaioke LAB sindikatuari eta horretarako bidea jorratzen hasia da dagoeneko. *Egungo eredu irauliz, ebaluazio hezitzailea iruten* jardunaldiak antolatu zituen eta bertako mahai-inguruan eztabaidatutako guztitik lau gako hautatu ditugu. Ane Ablanedo (NUP, UPPA, UEU), Alexander Barandiaran (HUHEZI) eta Lore Erriondo (EHU) aritu ziren hizlari.

Kalifikazioak baldintzatuta

“Iruditzen zaigu ebaluaketa gauza natural bat dela eta gehienez pentsa deza-kegula nola eta zeren arabera ebaluatu –dio Ane Ablanedok–, eta haurrak barneratzen du kalifikatua izan behar duela. Horrek sozialki zein inplikazio dituen ez dago esan beharrik, kalifikatzea ikasleak sailkatzea dela aintzat harturik. Hutsune nagusia hori dela uste dut, ez dela

ebaluazioa egiten, kalifikazioa baizik, eta honek baldintzatzen duela ebaluazio osoa. Izan ere, kalifikatzen duzun momentutik, gutxienekoa da gero zein ebaluazio egingo duzun, zeren nota jarri eta ikasturtea pasako al duen esan behar duzu, eta hori zalantzan jarri gabe, alferrik da. Dena da ebaluagarria? Bai, baina ezin da dena kalifikatu. Batzuetan obsesionatzen gara ea ebaluazio objektiboa posible den, ohartu gabe objektibotasuna bilatzen dugula kalifikatu behar dugulako: kalifikatu behar badugu, izan dila ahalik eta objektiboen. Kalifikatzen ez dugunean, behaketa ez da objektiboa, nola izango da objektiboa! Nik behatuko dut egoera bat naizen horretatik, eta hortik ari naizela jakitun”.

Kanpo-ebaluazioak eta tranparen aldarrikapena

Argi du Lore Erriondok: “PISA eta horrelako azterketak sortu dira sortu direne-

rako, eta hor kokatu behar ditugu. Ezin ditugu kontuan hartu ikastetxean gure barne-ebaluaziorako tresna gisa”. Alexander Barandiaranek ere ez ditu aintzat hartzen, “baina kanpo-ebaluazioa kontrasterako denean, beharrezkoa iruditzen zait. Barruan zaudenean, hainbat kontu ez dituzu ikusten, eta interesgarria da sistematik kanpo dagoen norbaiten begirada, kontrasterako”. Ablanedok azpimarratu du PISAn emaitza onak ateratzen dituzten herrialdeen hezkuntza ereduak gehiago duela hemen alternatibotzat jotzen dugunetik: “Alegia, kalitatezko hezkuntza eskaintzen denean, arautua izan edo ez, haurrek ez dute bestee bano gutxiago ikasten”. Ziria sartzearen eta zirrikituak topatzearen alde ere egin du Ablanedok, estatuak eskaintzen digunari ahal den neurrian iskin egiteko: “Haurren eta ikaslearen mesedetan, aurre egin behar diogu sistemari”. Iritzi berekoa da Barandiaran,

» **ANE ABLANEDO:**

“Ebaluazioa ikaslearekin adostearen arriskua da ikaslea bera bihurtzea bere buruaren polizia; irakasleak kalifikatu behar badu, irakasleak egin dezala”

» **ALEXANDER BARANDIARAN:**

“Denei kalifikazio on bat jar diezaiekegu eta ondoren nahi duguna egin. Eta zer da nahi duguna? Zoriontsu izan. Gustura dagoen taldean garapena emango da”

» **LORE ERRIONDO:**

“Euskal Herriko ikastetxeetan erabiltzen diren ebaluaketa sistemei buruzko azterketa falta zaigu, egiten ari garen horren guztiaren kontzientzia hartzeko”

eta tranpak egitera animatu ditu hezitzaileak: “Sisteman kontraesanak sartu behar dira, eta sistemak behartzen bagaitu kalifikatzera, ba denei kalifikazio on bat jar diezaiekegu eta ondoren nahi duguna egin. Eta zer da nahi duguna? Mundu guztiak nahi duena: zoriontsu izan. Izan gaitezen zoriontsu eskoletan, gustura dagoen taldean garapena eman-go delako”.

Zein punturaino da ona haurren parte-hartzea?

Ikasleen parte-hartzea defendatu du Ablanedok, baina haurrak bere burua irakasleak jarritako parametroen arabera ebaluatzeko arriskua nabarmendu du: “Ados nago irakasle eta ikasleen arteko asanbladekin, ikastetxeko bizitzaz edo ikasitakoaz eztabaidatu dezaten, baina ebaluazioari lotuta, azkenaldian bada joera bat haurrari bere prozesuan parte hartuarazteko, eta teoriarik ongi dago, baldin eta ulertzen badu haurrak nondik egiten den ebaluazio hori, zeren berak badaki zer egiten duen ongi eta zer gaizki, baina ez du modu txar-

rean bizi, harik eta helduarentzat gaizki dagoen hori hobetu behar duela esaten zaion arte. Ebaluazioa ikaslearekin adostearen arriskua da ikaslea bera bihurtzea bere buruaren polizia; irakasleak kalifikatu behar badu, irakasleak egin dezala, irakasleak jarri diezaioa 5 bat, ez diezaioa ikasleak bere buruari jarri 5 hori”. Erriondoren ustez, sarri gainbabestu eta gutxietsi egiten ditugu haur eta gazteak, eta eurak badira kapaz euren ibilbidea ebaluatzeko. Barandiaranek gaineratu duenez, ikasleari hitza ematen diogunean ebaluatzeko, “ez dakit esaten al diogun ebaluatu dezala baita ere irakasleak berarekin izan duen jarrera, bere nahiak eta erritmoak errespetatuak izan al diren, zerbaite-tarako balio izan al dion ikasitakoak... Bestela betikora goaz, beste modu batean betikoa errepikatuz, fokua baka-rrik ikasleetan jarritz, eta ez inguruan”.

Amarauna osatzea helburu

Ikastetxeen arteko sareak osatzera animatu ditu Erriondok hezitzaileak: “Amarauna sortu beharko genuke, batzuen

eta besteen esperientziak eta tresnak partekatu, ondokoak egiten duena eza-gutu, adostu, definitu, bakoitzari balio diona erakutsi eta ikusi... Euskal Herriko ikastetxeetan erabiltzen diren ebaluaketa sistemei buruzko azterketa falta zaigu, eta oso inportantea iruditzen zait, elkar sustatzeko eta eragiteko, gure hezkuntza propioa antolatzen joateko, baita egiten ari garen horren guztiaren kontzientzia izateko ere”. ■

www.bilbaoeuskaraz.eus

www.ikusietaikasi.eus

www.harrapazank.eus